

Szerencsenmosdatók

Ungvári Tamás

MIZANTRÓP

A Magyar Írók Szövetsége állítólagosan egyenlő elbánást kínál valamennyi tagjának. Az egykor népes, forradalmi hagyományokat is ápoló testületet belülről robbantották fel sajnálatos események. Csoóri Sándor „Nappali Hold” címen közzé adott jegyzetei nyomán rajban léptek ki rasszizmusra érzékenyebb művészek. Esztendők múltán akkor hagyta el az anyahajót az új kirepülők csoportja, amikor egyik elnökségi tagja a Tilos Rádió előtti tüntetésen nyilatkozott úgy, hogy az a nyilas idők szennysajtójának is dicsőségére válnék. Itt óvatosan kell fogalmazni. Antiszemiták azonnal bíróságra rohannak, ha antiszemitának nevezik őket.

A jelen Írószövetségnek nem tagja Kertész Imre, Konrád György, Esterházy Péter, Nadas Péter. Körömszakadtáig harcolnak viszont történelem megszentelte épületükhöz, palotájukhoz. Esőleső társaság ez. Az MDF kormány utolsó napjaiban Kulin Ferenc kimuzsikált nekik valaminő tókéta a leköszönt kormánytól az utolsó utáni héten. A következő tőkeinjekciót a Fidesz idején kapták. Most egyetlen reményük a döntésképtelen mai minisztérium, amelyet különböző panaszlevelekkel is ostromolnak.

Én ebből a szervezetből nem léptem ki. Nincs végítélet tanúk nélkül. Szeretnék ott lenni a kapuzárásnál. Kis taligámmal segíteném a költözést, egymagam húznám a Csoóri, Döbrentei Kornél, Tóth Erzsébet összetett akár a pokol tornácára.

A szervezet közlönye mennyei rabulisztikával magyarázza a tagok viszonylagos jelentéktelenségét. Az Írószövetség nagyjai elhunytak. „Illyés, eltűntével, világossá tette, hogy nincs többé >>nagy nemzedék<< – legföljebb maradt még egy-két nagy öreg, akiknek hírmondó jelenléte (mint egy Illyés-versben az elpusztult madársereg maradékának árva pittyegése) még kézzelfoghatóvá teszi a hiányt – s most már egyedül mi leszünk a felelősek e korszárdra. Az ilyen hirtelen felelősség serkentő erejű is lehet, de zavarba (sőt: pánikba) ejtő is. Esetleg kedvez a kiskirályi torzsalkodásoknak. Másokat meg arra int, hogy jobb lesz visszahúzódnia az én házámba, az én várámba...” (Évszak 88/1–2., A Magyar Írók Szövetsége negyedéves Tájékoztatója)

Milyen stílusban tetszenek írni, Írószövetség? Ezek szerint mi, korra dereesebbek csak egy pittyegés lennénk? Az írószervezet önsajnáló, gyermekes retorikája persze egyetlen szó elkendőzését szolgálja. Pénzt! Pénzt! Pénzt!

Kórházakat bezárnak, vasúti szárnyvonalakat megszüntetnek. Az Írószövetségre mindig lesz maradék krajcár, mert zsaroló potenciálját, ha tekintélye nem, mégis megsokszorozza a tagok száma és a vezetőség agresszivitása. Ráadásul, ügyesen, ellenzéki hírbe keveredtek, tiltakoztak mai kormányakciók ellen. Remélhetően nagy alkotások születnek az uralkodó szocialisták szerzett tulajdonságként szervült gyávaságáról, s a konfliktust kerülő csorba elzártaságról. Szidd a kormányt – akkor eltart! Táblákkal kellene a Kossuth térre vonulni, bár alighanem valamennyi tábla közös nevezője ez. Eltartást, szerzett jogon.

Nekem az a bajom, hogy láttam a friss sütetű ellenzékieket a hatalom napfényes oldalán, s bizony mondom nektek, elcsüggedtem tőlük. Idemácsolom az Írószövetség folyóiratának ünnepélyes elutasító nyilatkozatát, amelyet az Írószövetség egyik tagjának, vagyis nekem küldtek, csaknem egy évtizede.

„Tanulmányod – azaz a szövegből kikövetkeztethetően: készülő könyved nekünk szánt fejezete – érdekes

és ígéretesen objektív irodalomtörténeti munka. Közlésére mégsem vállalkozunk, mert az elmúlt években tapasztalt közéleti és politikai megnyilvánulásaid alapján úgy látjuk, hogy szemléletmódod, véleményed sok ponton ellentétes azzal a programmal, amelyet a Kortárs ez idő alatt is és mai is a magáénak érzett és érez. Mi még reméljük, hogy egy folyóirat nemcsak lapszámokból áll, hanem valamilyen jellegadó szellemi műhelyt is képvisel. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem olvassuk továbbra is érdeklődéssel írásaidat.”

Nagyon köszönöm. Született két elszánt olvasóm, akik nem közölnek, de figyelnek, akik egy objektíven megírt tanulmányt azért nem küldenek nyomdába, mert szerzője ellen támadt kifogásuk.

Ugyan mi? A faji megkülönböztetést, mint causa efficiens, elvetem. A levél csak felületi hasonlóságot mutat például a Göbbels sugallta elutasító levelekkel, amelyeket a német akadémia írt Heinrich Mann vagy Franz Werfel címére, amikor azok csökönnyösen maradni óhajtottak a tagok sorában. A negyvenes évek kirekesztő kamaráinak elbocsátó szép üzenetei sem voltak ilyen udvariasak.

A hasonlóság nem egyértelmű kedves Watson, mondaná Sherlock Holmes. Mitől tettek hát a kapun kívülre? Politikai szerepem sohasem volt, se stallumom, íróasztalom, nem léptem be pártba a rendszerváltás előtt, vagy utána, nem szerepeltem gyűléseken. Szerkesztőkoromban a politika minden árnyalatától közöltem cikkeket. Mi bajuk lehetett velem? Nem voltam eléggé marxista, s ezért renegátnak sem váltam be?

Próbálom fellelni alkalmatlanságom kulcsát, szorgosan figyelem a Kortárs évfolyamait (akárcsak ők engem). A legtöbbet szereplő szerzők között ott van például Szigethy Gábor.

Nevére azért is felfigyeltem, mert nem vártam vad antikommunizmust olyan közszereplőtől, akit hajdanán igen elkötelezett ifjú bolsevikként ismerhettem meg.

A múlt senkitől se kérhető számon mindaddig, amíg neofitaként nem kezdi ostorozni azokat, akiket egykor ő választott sorstársainak. Szigethy Gábor a katonapolitikai osztályról egy börtönkiterő után a Magvető mindenható uraként landolt Kardos György főpártvezérnek volt egyik ölebe, hogy most komondorként ugassa le a kommunistákat. A Népszabadságnak és a hajdani Kritikának nem volt keményebb ökle az egyébként pehelysúlyú Szigethy elvtársnál. Most sorozatban előad saját életének ábrájából egy-egy antikommunista vereszetet a Kortárs hasábjain.

Az újsütetű antikommunizmus ideológiáját mostanság a Kortárs másik, ritkábban jelentkező, ám még Szigethynél is harsányabb szerzője Alexa Károly. Az MTI-vezérré avanszált hajdani elvtárs Nadas Péter nagy művét a magyar zsidó regény egyik példjaként tárgyalta, mintha tudni lehetne, mitől zsidó akár a könyv, akár a szerzője.

Alexa pályakezdéséről legutóbb a polonista Pályi Andrától olvashattunk az Élet és Irodalomban. Alexa Károlyt a nagy hatalmú kommunista ideológus Pándi Pál ajánlotta be a Magyar Hírlaphoz. A kommunista keresztapa pártfogoltja azzal állított be Pályihoz, hogy párttag vagy? Mert, ha nem, azonnal lép be!

Mostanság azonban nem a belépésről, hanem a kilépésről lehet olvasni Alexától. Előadásában: voltak „kényszer-kommunisták” akik már akkoriban kinevették az ideológia vaskalaposait, sőt, amikor egy-egy Párközpon-ti értekezlet után betértek a kocsmába és eszméletlenül itták magukat, rejteve ugyan, de a rendszerváltás diónüszösi előhírnökei voltak, míg a gaz kommunistákból mára semmi se maradt.

Ezért Alexa a „rossz” kommunisták” egész listáját közli.

„Voltak közénk és közülünk valók, és voltak a másik oldalon, a hatalom oldalán, veszélyes vagy ártalmatlan hólyagok. Ki gondol ma már a Csihajtát szerző Madarász Emilre, Sándor Kálmánra, Rideg Sándorra, a KB-titkár Garai Gáborra, Molnár Gézára, Erdős Lászlóra, tovaris Hidas Antalra és Illés Bélára, Földeákra, László Gyulára, Györe Imrere, Kahána Mózesre, Zalka Miklósrá, Barabás Tiborra (Rákóczi hadnagy!) stb., kortársaink közül a züllött Asperjánra vagy a szerencsétlen Ördögh Szilveszterre, ki idézi az olyan főszerkesztői és tanszékvezetői „szellemóriások” szavait, mint Király és Pándi, Tolnai és Bóka, Waldapfel és Nemes György, Mesterházi és Lódi Ferenc vagy a Sztálin-díjas Nagy Sándor stb.?” (Komcsizzunk egy kicsit, MH. November 20, 2007.)

A múlt eme szőnyegbombázása meghökkenítő. Az ilyen listázásra csak az képes, aki mélyen szegényli, hogy önként keveredett közéjük. Tegyük hozzá, hogy a manipuláció magas foka a dilettánsokat egybemosni a különbekekkel, Sándor Kálmánt belenyomni Madarász Emil vándortarisznyájába. Ördögh Szilveszter teteme még nem hült ki, amikor a tapintatos Alexa leszerencsétlenezte a Magyar Hírlap hasábjain. Asperján züllött. Ennek a minősítésnek pertörténete van. Eörsi Istvánt ezért perelte (s pereli tán holtában is) Schmidt Mária, a Terror Háza igazgatója.

A sort folytathatnám, de torkomon akadt a szó, amikor a tanszékvezető „szellemóriásokhoz” érek.

Alexát és Szigethyt sárkányfog-veteményként ezek a szellemóriások hintették el a magyar közéletben. A Kortárs főszerkesztője, az egyébként érdemes Kis-Pintér Imre történetesen Király István kedves tanítványa, aspiránsa volt.

Az antikommunizmus komolyabb dolog annál, hogy kizárólag egykori kommunistákra bizzuk. A kommunisták közül voltak közénk és közülünk valók? Magunkfajták és magukfajták, hogy a Morvai-féle nyelvújítási szótárból idézzünk? Ezek vajon kik lehettek? Kik azok, akik mint mag hó alatt, szüzen ébredtek az olvadáskor?

A „közénk és közülünk valók” visszataszító megkülönböztetés, egyetlen olvasata van, ha lehántjuk róla a kettős beszéd eufemizmusát. De hát minek is dekódolni a fantomokat? A közénk és közülünk valók serege olyan, mint a háború múltán kikelt partizánoké, ellenálló múltjuk az esemény után kerekedett ki.

Még egy szót a Kortárs hozzám intézett leveléről. Ha az Írószövetség csakugyan létezne a költségvetési rovaton kívül is, kifizetetlen gázszámlájával, bezárt könyvtárával, amelyet egyetlen önkéntes sem képes üzemeltetni javadalmazás híján, akkor a diszkrimináció olyan dokumentumával, mint amelyet fentebb közöltem, komolyan foglalkozna. Erre nem számítok. Arra sem, hogy egyszer végre közzé adják a nemkívánatos alkotók listáját.

A rendszerváltás szórakozató színpadán a legélvezetesebb az álarcosbál vége. Mindenki letépi a maszkot és egyszerre csak itt a posztmodern csoda. A föld alól kijöttek a morlockok, mint H. G. Wells Időgépeiben, és megeszik a közben degenerálódott uralkodó osztályt ott a föld fölött. A tegnapi arisztokrácia, a szellemóriások hada végül táplálékként szolgál.

Végül tetszik az egész. Jóleső érzéssel tölt el, hogy a nekem címzett levél másik aláíróját, Ács Margit íróasszonyt most választották be az Írószövetség elnökségébe. Közéjük való. Finom, érzékeny elbeszéléseinek megírása előtt ökléről bizonynyal leveszi a boxert.